

Källan till Källkritik

Johan Bolinder, Alexandra Fredriksson Estassy, Alva Selmosson, Arvid Hansson, Linn Lysén

Om oss

Vi är en grupp om fem studenter som studerar Språk, litteratur och medier vid Linköpings Universitet och denna blogg är en del i vårt skolarbete. Vi är intresserade av språk och kommunikation och hur man lätt kommunicerar källkritik i skolan och gör det till ett aktuellt och engagerande ämne.

Sociala medier

[Instagram](#)

[Facebook](#)

[TikTok](#)

Detta är en återpublicering av bloggen [Källan till källkritik](#).

Ett projektarbete i kursen *Att publicera i den medierade offentligheten* vt 2025 som publicerats av

Linköping University Electronic Press i serien: [Linköping Electronic Press Workshop and Conference Collection](#), Nummer 36

ISSN: 2003-6523

© Författarna. Denna publikation är licensierad under en [Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens](#).

Hej och Välkommen!

Här är bloggen för dig som vill ha stöd och mer klarhet i hur du kan arbeta med källkritik i skolan. Bloggen riktar sig i första hand till dig som lärare och lärarstudent, men är förhoppningsvis även intressant för dig som vårdnadshavare.

Bloggen är ordnad efter skolans olika stadier, i varje kategori finner du intervjuer, tips och tricks, djupdykningar i lagstiftning, paragrafer och fackdokument. Förhoppningsvis finner du relevant information, oberoende var du jobbar inom skolan.

Slutligen finns även en "Dela med dig"-ruta längst ner på vänster sida där det finns möjlighet för dig att skicka in egna goda idéer och upplevelser.

Tre avslutande tips;

- Gör källkritik till en naturlig del av varje lektion och därmed elevens vardag
- Använd relevanta kanaler i undervisningen
- Involvera och engagera eleverna.

Väl mött på internet!

Källkritik måste vara en konstant i skolan

Krönika

Året är 2007 och jag sitter vid den gemensamma familjedatorn på kontoret. Jag får hjälp med att skapa ett Facebook-konto av mamma. Trots att jag inte har fyllt 13 ännu, som man måste vara för att vara på Facebook, så får jag skapa ett konto - med uppmaningen "tro inte allt du läser på internet". Snabbspola några år och jag läser en artikel om en **skola som inte ska ha pepparkaksgubbar i sitt Luciatåg**, i samma veva får jag en skärmdump från mamma.

"Pepparkaks-Gate: 'Skolan ljuger' - pepparkakor är förbjudna."

Skärmdump av ett Facebook-inlägg.

En länkad artikel som hon har hittat på Facebook, och hon börjar raljera om hur man inte får göra något "svenskt" längre och man "tar bort allt fler och fler saker". Vad hela situationen handlar om är att det var en skola som inte skulle ha en sång om pepparkaksgubbar eller bjuda på pepparkakor under Luciatåget. Då tog skolan beslutet att inte ha några elever som var utklädda till pepparkaksgubbar under Luciatåget. Högtiden baserat på helgonet Lucia från Sicilien. Som är det mest svenska vi har? Men hur kommer det sig att samma person som sa "tro inte på allt du läser på internet" nu tror på allt som skrivs på internet? När det var jag som alltid behövde ifrågasätta?

Att vara källkritisk är något som jag har blivit indoktrinerad i, det har genomsyrat hela skolgången och blivit en del av hur jag fungerar. Kolla flera källor, säger de samma sak? Vem har skrivit nyheten? Varför har just dessa skrivit nyheten? Det är frågor som jag nu per automatik ställer mig själv när jag läser något. Men det har inte alltid varit självklart, utan det har varit en pågående aktiv process att lära sig det

källkritiska tänket. På den lilla landetskolan utanför Stockholm som jag gick på, genomsyrade källkritiken de flesta lektioner men framför allt under svenskan och SO. Vi arbetade aktivt med att titta på analoga källor och jämföra om de sa samma sak, och om det visade sig att de inte sa samma sak, varför? Arbetet med det källkritiska tänket började tidigt i lågstadiet och fortsatte sedan upp genom hela skolgången. Tack vare den teknologiska utvecklingen som har skett under 2000-talet, så ändrades synen på källkritik; från att det handlade om att läsa i dagstidningar och fysiska böcker till att navigera på World Wide Web och sociala medier. Detta medförde nya utmaningar och ytterligare cementerade faktumet att man måste ha ett kritiskt öga hela tiden.

Som sagt, World Wide Web och sociala medier skapade nya utmaningar i att navigera i vad som är sant och gjorde att ens källkritiska förmåga har varit tvungen att utvecklas lika snabbt. Den utvecklingen har bidragit till det livslånga lärandet och att underförstått förstå att allt som läggs upp på internet inte är sant. En utveckling som för mig har varit naturlig, [men onaturlig eller svårhanterad för andra](#). Den utvecklingen som har varit med sociala mediers framsteg har ökat exponentiellt under 2020-talet i och med det skenande tåget som är generativ AI. Skillnaderna i det källkritiska tänket har ändrats drastiskt från min tid, då det mest handlade om propaganda och en vuxenvariant av viskleken. Till att idag handla om videos och bilder på presidenter och högt uppsatta ledare med icke verklighetsförankrade budskap, som är svåra att utröna om det är sanningen eller inte. Att då som en ung person, eller vuxen för den delen, kunna särskilja fiktion från verklighet har nog aldrig varit svårare.

Är undervisningen likadan idag? Får dagens elever samma korvstopppning av källkritiskt tänk, som jag fick uppleva, som gör att de klarar av att sortera och filtrera i det enorma informationsflöde som existerar idag? Min förhoppning är att skolan hänger med i den mediala och digitala utvecklingen som sker idag, och att pedagogerna lyckas forma eleverna till optimistiskt skeptiska medborgare som kan värna och skydda den svenska demokratin.

Intervju med lågstadielärare om källkritik

Begreppet källkritik

Vi mötte upp med Karolina, en lågstadielärare från en mindre skola i Östergötlands län för att prata om hur hon arbetar med källkritik och vilka metoder och resurser hon använder. Vi började från början, med hur hon introducerar begreppet källkritik till eleverna.

- Först och främst handlar det om att arbeta med begreppet **källa**. Vad är en sådan? Det gör vi i tätt samarbete med biblioteket och bibliotekarien där. Tillsammans går vi igenom vad en källa är och olika sorter som finns; internet, tidningar, mänskliga källor etc.

Det är i just den kapacitet som skolbibliotek med dess bibliotekarier ska fungera och stötta lärarens arbete skriver Skolverket. I deras skrivelse riktad till specifikt skolbibliotekarier, ska de förutom de ändamål som står i bibliotekslagen även "främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet". Bibliotekarierna besitter värdefull kunskap och resurser och i och med den lagförändring som kommer 1 juni 2025, så ska nu varje skola ha tillgång till ett bibliotek med utbildad personal och därmed ha bättre resurser för att jobba med källkritik med sina elever.

Rekonstruktion av undervisning

Det viktiga, menar Karolina i det inledande arbetet med källkritik, är att påvisa för eleverna att det finns många olika sorters källor och att ingen av dem är vattentäta. Därefter, när eleverna tagit till sig begreppet källa, kan den kritiska aspekten läggas till. Arbetet går nu över till att förstå hur källor hittas och används, i första hand för skolarbeten.

Bamse och UR

På frågan om metoder och material hon använt som fungerat väl nämner hon ett nummer av en Bamsetidning som jobbar med källkritik, där i form av ryktesspridning.

Tidningen Karolina nämner är en specialtidning framtagen av Bamseredaktionen och innehåller två serier, ett källkritiskt test samt två avsnitt av "Bamses skola". Det finns också lektionsmaterial för årskurs 1-6 framtagna av två förstelärare från Malmö. Material finns att beställa på www.seriundervisningen.se/bamse-och-kallkritik/

<https://seriundervisningen.se/produkt/bamse-och-kallkritik/>

- Den brukar vi använda i klass 1 och klass 2. Jag har kollegor som använder den tidningen tillsammans med viskleken. Där kan man arbeta med frågor om påståenden verkligen stämmer, vem har sagt eller skrivit vad. Kan jag hitta samma information på flera ställen? Viskleken kan vara en värdefull ingång i att börja prata **värdegrund** på lektioner, hur vi är mot varandra och pratar om varandra. Eftersom det också är ett återkommande tema, är det lätt att dra paralleller till hur man sen betar sig på internet. Vem är mottagare och sändare, vem läser det jag skriver? Vem skriver det jag läser?

Hon nämner vidare kanalen UR Junior (Utbildningsradion Junior) som är en del av Sveriges Radio som en annan källa till arbetet, då i klass 2 och klass 3. På UR finns det specifikt en programserie som heter "Hur vet du det?" som är en av resurserna hon använder i sitt arbete.

Det är aldrig för tidigt för att börja

På frågan om hur tidigt arbetet med källkritik kan börja tycker Karolina att det egentligen inte finns någon gräns.

- Förskoleklass är ett bra ställe att börja för att skapa en grundförståelse. Redan där får man hantera situationer med **ryktesspridning**. Här kanske det handlar om att "X och Y sa att det skulle bli chokladpudding till efterrätt". Därtill ser Karolina heller inte några större utmaningar med att jobba med källkritik med yngre barn, då arbetet i början handlar om att definiera begrepp som källa och trovärdighet.

Det centrala, fortsätter Karolina, är så klart att källkritiken löper som en **röd tråd** igenom hela skolgången. För att barnen ska ges tid och möjlighet att närma sig dessa lite komplexa frågor är det viktigt att metoderna som används är återkommande, allt för att maximera lärande. Fokus ligger på just ryktesspridning som tidigare nämnt och också texthantering i första klass, innan det stora arbetet drar igång i andra klass. Där börjar arbetet med källvärdering och trovärdighet. Därefter jobbar eleverna vidare med myter och folktro i trean, för att sedan i mellanstadiet gå vidare med internet; bland annat om hur internet fungerar och vem som har upphovsrätt. Stormaktstiden och dess vinklade budskap avhandlas i femman för att avsluta mellanstadiet med en genomgång av historiska källor samt ett prov i källkritik.

- Läroplanen är väldigt tydlig med att detta är ett ämne vi behöver arbeta med, det finns en rubrik under ämnet svenska som heter informationssökning och källkritik. Hon fortsätter med att säga att det hela tiden handlar om att fråga och spana, hitta och bedöma, jämföra och sammanställa.

Implementering av källkritik

Karolina trycker också på att arbetet inte handlar så mycket om att lära ut källkritik, utan att eleverna ska **implementera och ta till sig det kritiska tänkande** som de sen kan dra nytta av på egen hand. Det behöver bli en del av deras vardag menar Karolina och syftar då på att internet och användning av sociala medier kryper allt längre ner i åldrarna.

- Det förekommer retuscherade bilder tagna i omklädningsrum på högstadiet som cirkulerar i gruppchatter. Barnen kommunicerar inte längre bara på skolan, utan det fortsätter efter skoltid, på gott och på ont naturligtvis. Det kritiska tänkande hjälper dem då att förstå att bara för att det finns på TikTok, så är det inte sant. Även Fake News blir mer lättillgängligt och Karolina trycker på hur otroligt viktigt det kritiska tänkande är just där, nu när all den informationen finns tillgänglig för eleverna.

- Diskussionen om källtillit kommer att bli ännu viktigare, att veta vilka källor som vi kan lita på och vilka som är säkra att använda.

Bra resurser.

NE Junior

Länkskafferiet

UR-skola

Unga Fakta

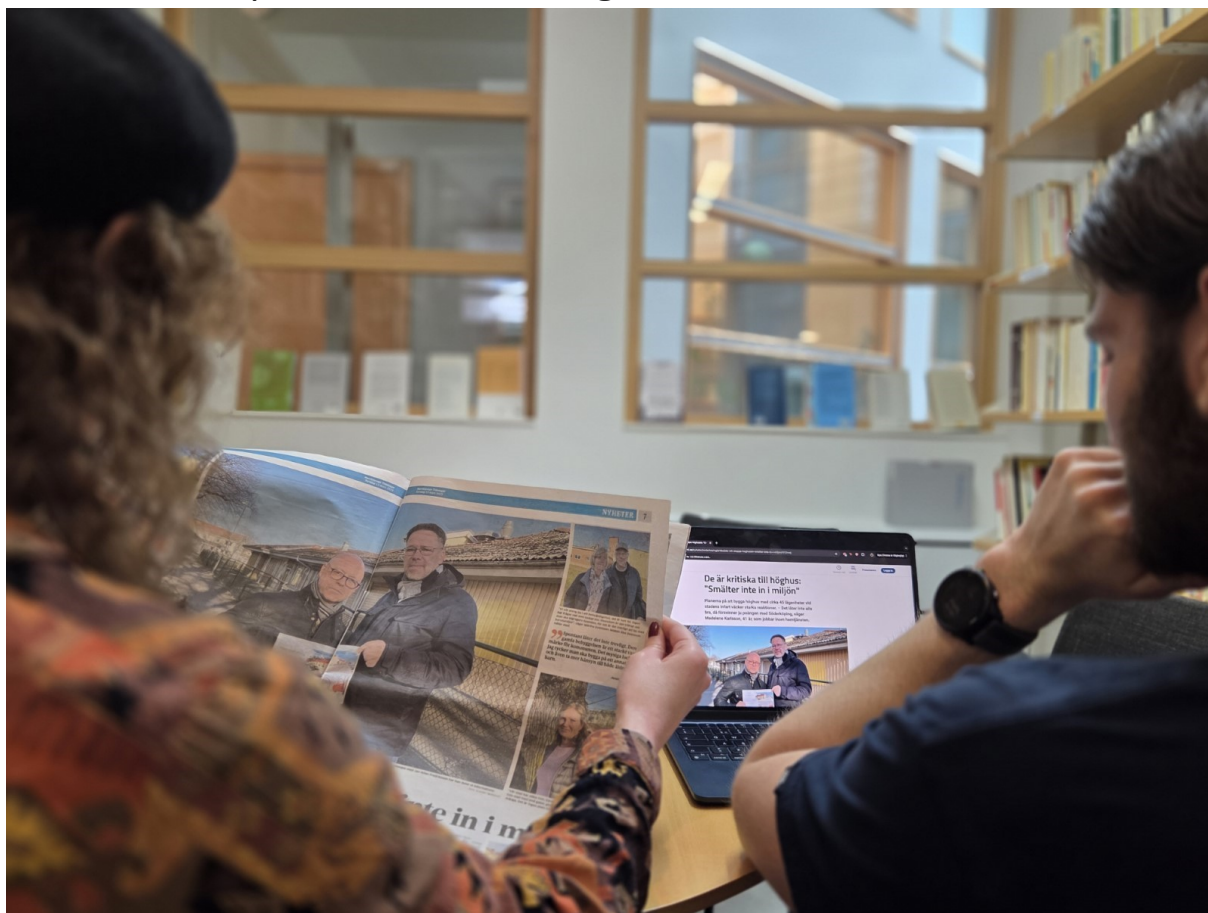
SLI

Wikimini

Vill du läsa mer om hur bibliotekarier arbetar med källkritik kan du göra det [här](#)

Det finns också en sammanställning av Lgr22 [här](#)

Medielandskapets stora förändring

Det finns en särskild typ av person i dagens Sverige. Den är sällskaplig, serverar sitt kaffe svart och talar gärna – och länge – om hur mycket bättre allt var förr. Jag pratar givetvis om den äldre generationen. Ni vet, de som snabbt kan svänga mellan att vara rörande charmiga i ena stunden till fullständigt livsfarliga när det kommer till kritiskt tänkande i andra.

Låt oss säga som det är: äldre människor har sämre koll när det kommer till källkritik än andra. De kan läsa en iögonfallande Facebook-artikel från "Sverigebladet" om att Vänsterpartiet diskuterar ett nytt lagförslag om att beskatta luften och gå fullständigt i taket över den nya vetenskapen. Men varför har det blivit så här? Hur kommer det sig att en generation klok som en bok har börjat få saker om bakfoten? Ta ett djupt och (än så länge) skattefritt andetag, för jag har en teori – och den börjar på 50-talet.

Tiden innan ryska trollfabriken och "fake news", alltså för länge sedan, fanns det få nyhetskällor i Sverige. Som en kuriositet ägde den första tv-sändningen rum hösten 1950 och nådde totalt 300 amatörbyggda mottagare. Fyra år senare dök Lennart Hyland för första gången upp i rutan med sitt program En skål för televisionen. Och den 2 september 1958 inledde den tweed-beklädd Olle Björklund det nya programmet Aktuellt med att läsa upp telegrammet som började "det föreslagna europeiska frihandelsområdet förefaller ha goda utsikter till framgång även om många problem alltjämt är olösta". Ännu hade man inte realiserat hur tv skulle fungera som medium, men en sak var säker – formatet var här för att stanna. Det som Hyland, Björklund eller någon annan auktoritär stämma nu uppgav var sant, var sant och det fanns ingen anledning att ifrågasätta det heller.

Tv:n blev snabbt en del i gänget. Men dagstidningar, radio och tidskrifter var fortfarande de mest dominerande. Den muntliga nyhetsöverföringen skedde likt idag genom samtal över häcken med

grannarna, eller på den lokala ljugarbänken. En följd av dåtidens nyhetskällor var att spridningen blev en långsam process. Dagstidningarna kom ut en gång per dag, i regel lagom till morgonkaffet, medan Aktuellt reciterade telegram tre gånger i veckan – fram till 1961, då de slutligen insåg att daglig sändning var mer aktuellt.

I kontrast till 60-talets frisyrier, som blev större för varje år som gick under decenniet, förblev utbudet på tv:n alltså statiskt. Men 1969 händer något – TV2 gör sin entré. När väl förvirring hade lagt sig om vilken kanal som visade Hylands hörna, mottogs den nya kanalen mestadels med entusiasm och nyfikenhet av TV-tittarna. Det statliga monopolet skulle sedan stå sig till 1987. Därefter sker en fullkomlig explosion – i synnerhet under 90-talet och 00-talet – i form av det stora antalet betalkanaler som antror marknaden. TV1000, ZTV och MTV är några sådana exempel.

Sedan hände något som ingen kunde förbereda sig på: internet. Det sägs att vår allra första IT-minister (idag digitaliseringsminister) Ines Uusmann ska ha kallat internet för en fluga – en kortvarig trend, som med tiden kommer att klinga av. Detta uttalande har dementerats såväl som bekräftats, och som många gånger förr lär väl sanningen ligga någonstans mitt emellan. Det vill säga att Uusmann inte helt insåg potentialen med internet och i vilken mån den skulle påverka samhället långsiktigt. Nåväl, internet blev mer än en fluga. För mediekonsumtionen innebar internets framfart nya sätt att nyttja medier. Traditionell TV fick snabbt anpassa sig för att inte hamna på efterkälken, ofta i form av att anpassa innehåll till internet, först till datorn och därefter för smarta telefoner. Pust! Samtid.

Att beskriva drygt 60 år av medieutveckling i en och samma krönika är struligt. Minst sagt. Formatet räcker inte till för att på ett pedagogiskt sätt täcka alla stora skiften som har skett inom teknik och samhället, det är jag varse om. Men detta har inte heller varit syftet. Målet har varit att framhäva utveckling och visa hur snabbt den har skett, samt att visa att mitt i allt detta finns en generation som bevittnat dessa skiften under sin livstid – den äldre generationen.

En del kanske tänker att denna text är ett hån mot de äldre. Det stämmer inte. På många sätt är de bättre än vi. De kan byta cykelslang utan att googla och kan med enkelhet utföra krångliga huvudräkningarna innan vi ens har lyckats låsa upp våra iPhones. Dessutom har de klarat sig en hel livstid utan Swish – hur de lyckats vet jag inte, men det hedrar dem.

Att den äldre generationen har svårare att ifrågasätta det de ser och hör är inte konstigt. Tilltron till institutioner var i större utsträckning högre förr, detsamma gäller förtroendet för myndigheterna. Basunerade staten ut att lättmjölk var uselt, så köpte folk mellanmjölk. Sa staten att lättmjölk var bra igen, traskade samma människor till affären och inhandlade lättmjölk som att ingenting hade hänt. Att det idag råder en större skepticism till institutioner råder det ingen tvekan om. Detta har i synnerhet syns i det politiska klimatet. Den nuvarande argentinska presidenten Javier Milei gick bland annat till val med löftet att kraftigt minska institutionernas inflytande i landet. Symbolen för detta blev den "byråkratiska motorsågen", som skulle representera de drastiska nedskärningarna som stundade för den argentinska statsapparaten. Facklan – eller motorsågen – har sedan Elon Musk tagit över, som även han har en vilja att förändra institutionerna inifrån.

Det är uppenbart att den största skillnaden mellan dåtid och nutid är mängden information som är tillgänglig. Den största avvikelsen är dock att informationen förr oftare var centraliserad – det vill säga att institutioner, som staten och större mediehus, stod för information som spreds. Idag är den decentraliserad; den sprids och hanteras av en rad olika aktörer – den allra största delen privata. Detta är för det mesta väldigt bra. För individen innebär det ett utvidgat perspektiv och en möjlighet att ta del av en rad olika synvinklar. Ett aber är däremot att det sätts ett större ansvar för individen att själva sälla och granska informationen. För många har detta varit struligt.

Det är givetvis inte helt rättskaffens att påstå att alla äldre är fullständigt livsfarliga när det kommer till kritiskt tänkande. För det stämmer inte. Min poäng är snarare att det är mycket svårare idag än tidigare att navigera i medielandskapet. Sanningen är därför att alla – äldre som yngre – är livsfarliga om de inte tillämpar källkritisk tänkande på rätt sätt. Den stora frågan är om vi har råd med det?

Sammanställning av Lgr22

I detta inlägg ges en sammanställning av vad som skrivs om källkritik i Läroplanen Lgr22.

Enligt Skolverket beskriver läroplanen skolans värdegrund och uppdrag, övergripande mål och riktlinjer för utbildningen. All information är hämtad från Läroplanen Lgr22, närmare bestämt från avsnitten "Saklighet och allsidighet" och "Skolans uppdrag" under rubrik 1 Skolans värdegrund och uppdrag, samt från avsnittet "2.2 Kunskaper" under rubrik 2 Övergripande mål och riktlinjer. De ord och fraser som är fetmarkerade har blivit så i denna sammanställning för att understryka deras betydelse i sammanhanget och i sambandet till undervisning om källkritik.

Skolans värdegrund och uppdrag

Under avsnittet "Saklighet och allsidighet" skriver Skolverket att...

- Skolan ska vara öppen för **skilda uppfattningar** och uppmuntra att de förs fram,
- Skolan ska framhålla betydelsen av **personliga ställningstaganden** och ge möjligheter till sådana,
- Undervisningen ska vara **saklig** och **allsidig**,
- Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir **ensidigt påverkade** till förmån för den ena eller andra åskådningen.

Enligt läroplanen Lgr22 har skolan i uppdrag att...

- **Förmedla** och **förankra** grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället,
- Förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den **gemensamma referensram** alla i samhället behöver,
- Eleverna ska kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort **informationsflöde**, **ökad digitalisering** och **snabb förändringstakt**,
- Ge eleverna möjlighet att utveckla ett **kritiskt** och **ansvarsfullt förhållningssätt** till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna **värdera information**.

Skolan ska även bidra till att...

- Eleverna utvecklar förståelse för hur **digitaliseringen** påverkar individen och samhällets utveckling,
- Eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska **information**, **fakta** och **förhållanden** och att inse konsekvenserna av olika alternativ,
- Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda **digital teknik**,
- Ge eleverna förutsättningar att utveckla **digital kompetens** och ett förhållningssätt som främjar **entreprenörskap**.

Det etiska perspektivet

Det **etiska perspektivet** är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet ska präglade skolans verksamhet för att...

- Ge grund för och främja elevernas förmåga att göra **personliga ställningstaganden** och agera ansvarsfullt mot sig själva och andra.

Kunskaper

Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en **aktiv diskussion** i den enskilda skolan om **kunskapsbegrepp**, om vad som är viktig kunskap **i dag** och **i framtiden** och om hur kunskapsutveckling sker.

Olika aspekter på **kunskap** och **lärande** är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion. Kunskap är inget entydigt begrepp.

Kunskap kommer till uttryck i olika former, såsom...

- fakta,
- förståelse,
- färdighet
- och förtrogenhet

... som **förutsätter** och **samspekar** med varandra.

Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet.

Enligt avsnitt "2.2 Kunskaper" ansvarar skolan för att varje elev efter genomgången grundskola...

- Kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för **kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation** och **lärande**,
- Kan använda sig av ett **kritiskt tänkande** och självständigt formulera ståndpunkter grundade på **kunskaper** och **etiska överväganden**.

Förslag på hur du som lärare kan tillämpa källkritik i din undervisning hittar du [här](#).

Skolverket (u.å.). Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet.

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> (hämtad 26.2.2025)

Lektionsplan för lektion 1 om AI

Våra gymnasieelever är väl bevandrade på internet, många är aktiva på flera olika plattformar och det är därför både viktigt men också svårt att diskutera källkritik med dem. Det ställer höga krav på lärarens kunskap om olika plattformar och fenomen som förekommer på internet. Vi har tagit fram en serie om fyra lektioner med tema AI för framför allt SO och svenska men som med fördel kan anpassas till andra ämnesområden.

Den första lektionen handlar om AI- genererad bild, både rörlig och stillbild samt inkluderar en introduktion till ämnet.

Den andra lektionen berör AI-genererad text och hur det påverkar yrken som journalistyrket och bokförlagsbranschen.

Den tredje lektionen handlar om fake news på ett mer globalt plan och vi tittar också på AI utifrån en miljöaspekt.

Den fjärde och avslutande lektionen ägnas åt att presentera elevernas projekt och diskussion av ämnet.

Lektion 1

Lektionen är uppdelad i tre delar och det behövs ca 1 timme att gå igenom.

Del 1

Den första delen gör ni i helklass, där du håller en kortare föreläsning om AI-bilder. Jämför och diskutera några bildexempel, gärna mer eller mindre uppenbara exempel för att visa hur AI-bilder kan skilja sig åt. Via bland annat Canva kan du skapa egna AI-bilder. På Källkritikbyråns hemsida finns även intressanta exempel.

Att prata om;

- Hur avgör du om en bild är verklig eller AI-genererad? Finns det några tecken att titta efter?
- Brukar använda bilderna se ut så här? Låt dem använda sitt sunda förnuft.
- Kan man se något på bilden som ger en ledtråd var den kommer ifrån? Vem är upphovsrättsmannen?
- Tänk på att hålla er uppdaterade med vilka råd som gäller för granskning av AI-bilder, det är en bransch i snabb utveckling.
- Titta på detaljerna, vart tar glasögonbågarna vägen? Vart tar kedjan på halsbandet vägen? AI tar inte alltid hänsyn till detaljer.
- Hur ser ansiktena ut? Detaljer, gärna i komplexa område, runt t.ex. ögonen blir ofta onaturligt utjämnade.
- Det viktigaste är dock att komma ihåg att det inte finns ett sett sätt avgöra. Titta på detaljer, trovärdighet och sammanhang.
- Sammanfattat från <https://kallkritikbyran.se/guide-har-ar-tecknen-pa-att-en-bild-ar-ai-genererad/> , där det finns mer ingående artiklar.

Ge sen ordet till eleverna.

- Har de reflekterat över hur de själva känner sig när de inser att bilden framför dem inte är riktig?
- Vad ger det för ett intryck till källan som har bilden?
- Vem har ansvar för bilden?
- Vad fyller AI-bilderna för syfte? Se vad eleverna tar upp och nämn sen- om det inte tas upp-
möjligheten att använda AI för att skapa aggression, bilda och smutskasta opinionen.

Del 2

Inled gärna projektbeskrivning med att, utan att beskriva den nämnvärt, titta på denna korta filmen från Metro, utlagd på Youtube 11 december 2018.

https://www.youtube.com/watch?v=wLo_ItaROGc&t=137s. Man kan med fördel titta på den utan ljud.

Här är det tydligt exemplifierat hur bilder som är tagna helt ur sitt sammanhang kan få en helt annan betydelse och innebörd, och hur de kan användas för att smutskasta olika grupper i samhället. Detta är också ett bra tillfälle att trycka på enkelhet att ta ett uttalande och placera det i helt andra sammanhang. Poängtera också gärna något de säkert vet, att när något väl finns på internet så går det inte att ta bort ordentligt och du har ingen kontroll över innehållet längre.

- Ha gärna ett kort reflektionstillfälle efter filmen, spontana tankar och reaktioner.

Presentera sen uppgiften. Uppgiften kommer att sträcka sig över de resterande 3 lektionerna, samt även arbetas med under svenska lektionerna samma veckor. Den går ut på att eleverna i grupper om 3-4 stycken planerar och skapar en bild-eller filmkampanj där delar av innehållet ska vara AI-genererat. De väljer själva ämne, för att skapa engagemang.

Det är viktigt att du som lärare har en stark relation med dina studenter och är öppen för dialog och trivsamma argumentationer, om det skulle uppstå.

När det sen kommer till att skapa kampanjerna, finns det flertal sidor att använda. Canva är en sida som är gratis och lätt att använda. Eleverna använder sina mobiler för att skapa bild- och filmsekvenser. Därefter använder de skolans datorer för att bearbeta och skapa sina AI-sekvenser. De slutgiltiga produkterna ska sen skickas till dig och du gör dem sen tillgängliga till berörda parter. Var noga med att de inte sprids externt och det kan vara klokt att ha en notis i inledning till varje kampanj att det är ett skolarbete och att AI-genererat material kan förekomma.

Del 3

Kort återsamling där deras idéer får luftas. Diskutera etiska värderingar, var går gränsen för yttrandefrihet och personliga påhopp?

- Vad tror vi om framtiden, finns det några positiva sidor till att använda AI för att generera bilder?
- Vad är de stora nackdelarna? Hur ska vi hantera oss själva i ett sådant sammanhang?
- Vad behöver vi prata om? I kompisgruppen, i skolan, i samhället?

Intressanta länkar där du kan hitta mer information om AI genererade bilder.

- <https://kallkritikbyran.se/guide-har-ar-tecknen-pa-att-en-bild-ar-ai-genererad/>
- <https://kallkritikbyran.se/ai-genererad-bild-sprids-pastas-vara-imane-khelif/>
- <https://kallkritikbyran.se/guide-sa-har-granskar-du-en-bild/>